

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

תוכנית חינוכית לכיתות חטה"ב והתיכון בנושא

הכרזת העצמאות וערכיה

למבקרים בשער הדמוקרטיה הישראלית

1. פעילות פתיחה בכיתה: הכנה לביקור ב"שער הדמוקרטיה הישראלית" עמ' 3

- א. מהכרזה אישית להכרזה לאומית עמ' 3
- ב. מבט(ים) על ערכי ההכרזה עמ' 9
- נספח 1: כרטיסי דמות (מתאימים לפעילות הכנה ו/או לפעילות עיבוד) עמ' 12
- ג. "עתידי מתוק": משבצת סיכום עמ' 13

2. פעילות ב"שער הדמוקרטיה הישראלית" עמ' 16

- א. הכרזת העצמאות ברחוב: משימות חקר עמ' 16
- נספח 2: כרטיסיות משימה לפעילות חקר ב"שער הדמוקרטיה" עמ' 18
- ב. כרזות והכרזות: חקירת השערים באמצעות מדיה ויזואלית עמ' 19
- נספח 3: תיאור כרזות יום העצמאות לפעילות ב"שער הדמוקרטיה" עמ' 30

3. פעילות עיבוד בכיתה עמ' 33

- א. הסיפור של ישראל: פעילות על ציר הזמן עמ' 33
- נספח 4: אירועים בציר הזמן לפעילות עיבוד בכיתה עמ' 35
- ב. "יחד שבטי ישראל": מדרש יצירתי עמ' 51

4. דפי מקורות לערכי האתר עמ' 53

יכולים לשמש ללימוד בקבוצות קטנות בכל אחד משלבי הפעילות לשם חקירה מעמיקה של ערכי הכרזת העצמאות

מטרות התוכנית:

- א. ליצור היכרות עם הכרזת העצמאות
- ב. לעורר מחשבה על ערכים מרכזיים העולים מן ההכרזה
- ג. לחשוף מחלוקות ומתחים סביב ערכיה של ההכרזה
- ד. לערוך היכרות עם סיפורה של הדמוקרטיה הישראלית

1. פעילות פתיחה בכיתה:

הכנה לביקור ב"שער הדמוקרטיה הישראלית"

1. א. מהכרזה אישית להכרזה לאומית

ביחידה זו נחקור תחילה את המרכיבים הבסיסיים של הכרזת העצמאות דרך מבט אישי של התלמידות והתלמידים על מרכיבי הזהות המשמעותיים שלהן/ם: שם, היסטוריה, ערכים, מטרות, שותפים - אבני יסוד שמשמשות הן להגדרה והמשגה עצמית והן להכרזה לאומית.

בחלק השני של הפעילות נעבור מהמבט האישי לעיסוק בהכרזת העצמאות הלאומית. התלמידות/ים יבחנו כיצד מופיעים בהכרזה המרכיבים אשר שימשו אותם לתיאור זהותם הפרטית.

משך הפעילות:

כשעה וחצי

מטרות:

1. היכרות עם המושג "הכרזת עצמאות".
2. היכרות עם מרכיביה של ההכרזה.

חלק ראשון: הכרזת העצמאות שלי

עבודה אישית

נכין את התלמידות/ים למשימה אישית שבה יוזמנו למלא שאלון קצר. נדגיש שאומנם חלק מהשאלות מצריכות חשיבה מעמיקה, אבל כרגע נסתפק בתשובות קצרות המביאות בתמצית את העיקר. נחלק לתלמידות/ים כרטיסיות קלף עם השאלות (או כרטיסיות קלף חלקות, והשאלות מוקרנות על הלוח) ונקדיש כמה דקות למילוי הכרטיסיות.

כל אחת מהשאלות מאפשרת כמובן ערוצי חשיבה והתייחסות רבים, למשל:

שאלת השם - האם שם פרטי או שם מלא, כינוי או שם רשמי?

שאלת ההיסטוריה - האם כוללת דורות קודמים או מתחילה ממני, מרגע הלידה, מהזיכרונות הראשונים?

שאלת החזון - האם השאיפות שלי נראות לי בהישג יד? האם הן מתייחסות לעתיד קרוב או רחוק? האם הן דומות לשאיפות של הוריי, של חבריי?

שאלת השותפים - ההורים ובני המשפחה כשותפים טבעיים (אבל אולי שקופים), החברים, אבל אולי גם שותפים שלא בחרתי... חבריי לכיתה, השכנים שלי.

הכרזת העצמאות שלי

1. מהו השם שלך? כיצד את/ה מציג/ה את עצמך?

2. מהי ההיסטוריה שלך? היכן מתחיל הסיפור?

3. מה חשוב לך? מהם הערכים המרכזיים שלך?

4. לאן את/ה רוצה להגיע? מה השאיפות שלך?

5. מי השותפים שלך לאורך הדרך?

שיחה בזוגות

- לאחר שמילאו את השאלון, ננחה את התלמידות/ים לשוחח בזוגות:
- על אילו שאלות היה לי קל לענות? אילו היו מורכבות יותר?
 - באילו שאלות אני מצפה למצוא דמיון ביני לבין חברי, ואיפה השוני?
 - הציעו כותרת מתאימה למסמך שיצרתם.

דיון במליאה

- נזמין את התלמידות/ים לשתף בחוויות מהכתיבה ומהשיחה בזוגות. נסייע להם להתבונן בחלק מהדילמות וההכרעות שהיו להם בעת הכתיבה.
- האם הייתה לכם הזדמנות לחשוב על משהו שבדרך כלל אינכם חושבים עליו?
 - האם למדתם משהו חדש על עצמכם? על חבר/ה?
 - מהו מבחינתכם הסעיף החשוב ביותר במסמך?

נבקש מן התלמידות/ים להציע שם או כותרת למסמך.

ייתכן שיעלו תשובות כגון "תעודת זהות", "כרטיס ביקור", "הצגה עצמית", "אני" ועוד. במהלך השיחה נרצה לתת מקום לאפשרויות השונות ונדגיש כי אין תשובה אחת נכונה. נתייחס לקווים המשותפים בין כותרות שונות וננסה להבחין בין כותרות המבטאות זיקה ל"אני" (עצמי, זהות וכדומה) לבין כותרות המציינות את הממד הציבורי או הפומבי שניתן לזהות האישית = מילים כמו "הכרזה", "הצהרה", "תעודה".

במהלך השיחה נוכל לשאול: האם יש קשר בין "עצמיות" ל"עצמאות"? באיזו מידה "תעודת הזהות" או הצגת ה"עצמי" מצריכות מרחב של חופש להגדיר את עצמי ולגבש זהות עצמאית?

נציע את הכותרת "הכרזת העצמאות". האם היא מתאימה? מדוע?

חלק שני: היכרות עם הכרזת העצמאות

נקרין על הלוח את הכרזת העצמאות ונזמין את התלמידות/ים לזהות בנוסח ההכרזה את הנושאים והשאלות שענו עליהם ביחס לעצמם - שם, היסטוריה, ערכים, שאיפות, שותפים. המטרה היא ליצור מעין מיפוי של ההכרזה ולזהות את מרכיביה השונים.

- מהם קווי הדמיון ומה השוני בין הצהרה אישית להצהרה לאומית?

מעניין להתייחס למתח בין יציבות לשינוי ששורר הן אצל היחיד והן במסגרות חברתיות ומדינתיות. גופים גדולים, ובוודאי מדינות, שואפים ליצור זהות יציבה, מערכת ערכית מחייבת וחזון משותף. גם אצל היחיד תודעת האני ותחושת הזהות תלויות בחוויה של רציפות וביכולת לספר את סיפור החיים כסיפור של המשכיות. עם זאת, לפרט עומדת הזכות האישית לשנות ולהשתנות, להתפתח מבחינת ערכים ושאיפות, לזנוח כיוונים ישנים, להחליף כינוי ואפילו שם. גם את המדינה מאפיינים דינמיות, מתח בין סיפורי זהות שונים, צורך להתאים חזון למציאות משתנה. כשם שהכרזת העצמאות של מדינת ישראל מתווה חזון ודרך למדינה הצעירה ומגדירה תקוות לעתיד, כך גם ליחיד יש ערכים מנחים ותקוות ושאיפות לעתיד.

- אילו סעיפים חשובים לכם במיוחד בהצהרה העצמית? האם לדעתכם הם גם החשובים ביותר בעניין המדינה?
- על איזו שאלה היה לכם הכי קשה לענות? האם לדעתכם גם מנסחי הכרזת העצמאות נתקלו שם בקושי?

כל אחד מאיתנו זקוק להכרה כדי להתפתח ולהגשים את הפוטנציאל האנושי שלו. אנחנו זקוקים לקבלה, אהבה, אוזן קשבת, יחס מכבד. גם מדינות זקוקות להכרה, אך במישור המדינתי יש לכך משמעות אחרת - המדינה מתקיימת בזירה הבינלאומית לצד מדינות אחרות שהיא קשורה עימן בקשרים של הסכמים ואמנות. כל מדינה זקוקה להכרה בינלאומית שבלעדיה היא תתקשה להתקיים ולשגשג.

- כיצד משפיע העבר שלי על מי שאני היום ועל שאיפותיי לעתיד? באיזו מידה אפשר לזהות קשר כזה בסיפור של המדינה?
- מהי נקודת הראשית של הפרט, ומה היא זו של המדינה? מדוע לדעתכם נבחרו נקודות ציון אלה ולא אחרות?

בהכרזת העצמאות מופיעות נקודות ציון היסטוריות שמציגות בתמציתיות את סיפורו של העם היהודי. הסיפור מתחיל בימי המקרא מתוך חיבור לתקופה קדומה של ריבונות יהודית בארץ ישראל - "בה חי חיי קוממיות ממלכתית"; וממשיך מתוך התמקדות בהתחדשות הציונית ובעשורים שקדמו להחלטת האו"ם בדבר הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל.

הכרזת העצמאות נכתבה ונחתמה עם סיום המנדט הבריטי, בשעה של אי-יציבות ובתנאים של חוסר ודאות מבחינות רבות - מול גלי עלייה, בעת מלחמה. ראשי היישוב ביקשו לקבוע ריבונות אשר מעוגנת בסיפור היסטורי, בהצדקה בינלאומית ובחזון משותף לעתיד. למרות אתגרי השעה זהו מסמך מכוון שמתעלה מעל הנסיבות הזמניות ושואף להיות נכון לא רק לשעתו אלא לדורות.

מעניין לראות כיצד גם החזון האישי נתון במתח שבין הקבוע ובין המשתנה: עד כמה מבטא החזון את הרגע הזה ומושפע מתנאים משתנים, ועד כמה יוכל לבטא גרעין של אמת פנימית יציבה?

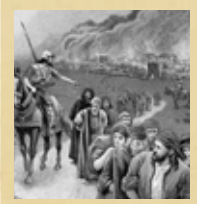

נקודות ציון היסטוריות:

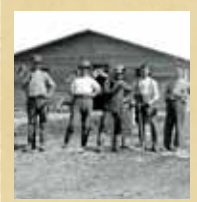
ריבונות יהודית בא"י בתקופת המקרא

גלות וכמיהה לציון

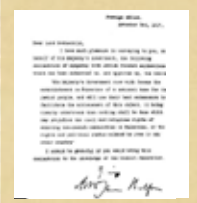
חלוצים והתיישבות

קונגרס ציוני

הצהרת בלפור - הכרה בינלאומית

השואה

העפלה

החלטת האו"ם

1. ב. מבט(ים) על ערכי ההכרזה

יחידה זו מאפשרת להעמיק את המבט על הכרזת העצמאות ועל הערכים שהיא מעלה על נס. באיזו מידה הערכים השונים עולים בקנה אחד? הפעילות חושפת מתחים אפשריים ביניהם תוך כדי מתן ביטוי לקולות ולזהויות שונים בחברה הישראלית.

ניתן לקיימה כהמשך ליחידה הראשונה או במנותק ממנה.

משך הפעילות:

כשעה

מבוא

הכרזת העצמאות מביאה בתמצית את הסיפור הלאומי, התרבותי והדתי של העם היהודי. מוצג בה גם חזון - קווים מנחים שקברניטי המדינה הצעירה מבקשים לפעול לפיהם, ערכים ומחויבויות שלאורם יש ללכת, ביטוי של שאיפות ותקוות. אחדים מהערכים הם בלב הקונצנזוס ומקובלים על רוב שכבות העם, אולם אחרים שנויים במחלוקת וניתן לפרשם בדרכים שונות, או שהם נמצאים במתח עם ערכים אחרים. יש המתארים את ההכרזה כמשלבת בין שני קולות: הקול הדמוקרטי, שהוא אוניברסלי ומתייחס לכלל האזרחים במדינה, ומולו הקול היהודי (דתי ולאומי כאחד), שהוא פרטיקולרי ומדגיש את סיפורו הייחודי של העם היהודי ואת שותפות הגורל עם יהדות התפוצות. אספנו מתוך המגילה את הערכים השונים ונזמין את התלמידות/ים לחקור אותם מבעד לנקודות מבט שונות.

בעיניים של דמות

התלמידות/ים יקבלו כרטיסייה עם אפיון של דמות ויענו על השאלות מנקודת מבטה של אותה דמות. לאחר שענו על השאלות בינם לבין עצמם, יסתובבו בכיתה, ייפגשו עם "דמויות" אחרות וינהלו איתן שיחה.

❓ איזה ערך חשוב בעיניך ביותר?

❓ עם איזה ערך או חלק של ההצהרה אינך מרגיש/ה בנוח?

<< הדמויות - ראו נספח 1 (בעמ' 12)

דמויות נוספות:

- בנימין זאב הרצל
- סבא שלך
- את/ה
- זמרת/ת או שחקנית/ת שאת/ה מעריכ/ה
- _____

ערכים ועקרונות

1. עלייה וקיבוץ גלויות
2. פיתוח הארץ לטובת כל תושביה
3. חירות
4. צדק
5. שלום
6. חזון הנביאים
7. שוויון זכויות ללא הבדל דת, גזע ומין
8. חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות
9. שמירה על המקומות הקדושים לכל הדתות
10. נאמנות לעקרונות מגילת האו"ם
11. אזרחות מלאה ושווה לערבים תושבי ישראל
12. הושטת יד לשלום ולשכנות טובה למדינות השכנות

ניתן ליצור כרטיסיות עם הערכים השונים, לפזר אותן בחדר ולבקש מ"הדמויות" לבחור את הערכים החשובים להן.

משימות לקבוצת דמויות

- ארבע דמויות יושבות יחד, ועליהן להגיע להסכמה על שלושה ערכים מובילים.
- ארבע דמויות יושבות יחד ומעניקות את הפרשנות שלהן לערך מסוים, לדוגמה: כיצד אתם מבינים את הביטוי "חזון הנביאים"?
- מה עשויה להיות עבורכם המשמעות של "פיתוח הארץ לטובת כל תושביה"?

דיון במליאה

- שתפו בנקודות הקושי במפגש עם הערכים עבור הדמות שלכם.
- מהו הערך החשוב ביותר עבור הדמות שלכם?
- עם אילו דמויות הדמות שלכם שמחה להיפגש, ועם מי נוצר קונפליקט?
- אילו ערכים אתם מזהים כערכים שיש עליהם הסכמה רחבה? סביב אילו ערכים נוצר עימות?

"לאור חזונו של נביאי ישראל"

בספרי הנביאים בתנ"ך נשמע קול ביקורתי שיוצא נגד שחיתות וניצול לרעה של כוח השלטון והממון ושואף לערכים של שלום ושל צדק. הכרזת העצמאות מתייחסת לחזון נביאי ישראל כמקור השראה וסמכות מוסרית. דרך חזון הנביאים ערכים אוניברסליים כמו חירות, צדק ושלום מוצאים עוגן מובהק במסורת היהודית.

"וְשִׁפְט בְּצֶדֶק דְּלִים, וְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר לְעֵנְוֵי-אָרֶץ [...] וְגַר זָאב עִם-כֶּבֶשׂ, וְנֹמֵר עִם-גְּדֵי יִרְבָּע;
וְעֵגֶל וְכִפִּיר וּמְרִיא יַחְדָּו, וְנֹעַר קָטָן נֶהֱג בָּם. וּפְרָה וְדָב תִּרְעֶינָה, יַחְדָּו יִרְבְּצוּ יַלְדֵיהֶן; וְאַרְיֵה,
כִּבְקָר יֹאכַל-תְּבֵן"
(מתוך ישעיהו י"א)

"פִּתַח חֲרָצְבוֹת רָשָׁע, הִתֵּר אֲגָדוֹת מוֹטָה; וְשִׁלַּח רְצוּצִים חֲפָזִים, וְכָל-מוֹטָה תִּנְתַּקוּ. הֲלוֹא
פָּרַס לְרַעַב לַחֲמֶה, וְעֵנְוִים מְרוֹדִים תִּבְיֵא בַּיִת: כִּי-תִרְאֶה עָרֹם וְכִסְיֹתוֹ, וּמִבְּשָׂרָךְ לֹא תִתְעַלֵּם"
(מתוך ישעיהו נ"ח)

<p>חסן, רופא עיניים מן הכפר ריינה הסמוך לנצרת. בן 49 ואב ל-4. בנו הבכור חאלד נסע בשנה שעברה ללמוד רפואה בגרמניה.</p>	<p>יסמין, נערה מוסלמית ילידת יפו, בני משפחה חיים בעיר מדורי דורות. לומדת בבית ספר ערבי בעיר ושרה במקלה משותפת לנערות יהודיות וערביות.</p>
<p>רחל, נולדה בישראל, ברחובות, להורים יוצאי אתיופיה. אימא של רחל עובדת סוציאלית ואביה מורה. רחל סטודנטית באוניברסיטת תל אביב ומתקשה למצוא דירה לשכירות בעיר.</p>	<p>יואב, בן 19 מבאר שבע, משרת בצבא כמתנדב. יואב סובל מנכות בעקבות תאונה, ומתנייד בכיסא גלגלים. הוא עוסק בספורט וחולם להשתתף במשחקים הפאראולימפיים.</p>
<p>יעל, תלמידת תיכון בחולון. אביה נרצח בפיגוע בהיותה ילדה. אימא של יעל עלתה לארץ מארה"ב וכל משפחתן חיה שם. יעל לומדת במגמת מוזיקה ושרה במקלה משותפת לנערות יהודיות וערביות.</p>	<p>משה, תלמיד ישיבה צעיר. סבו וסבתו שניהם ניצולי שואה שהגיעו לישראל בצעירותם והקימו משפחה בירושלים. מרבית אחיו של משה נשארו בקהילה החרדית, אבל אחת מאחיותיו עזבה את הדת והתרחקה מהמשפחה.</p>
<p>ז'אן-דוד הגיע עם המשפחה מצרפת לחגוג את בר המצווה שלו בישראל, בעלייה לתורה בכותל. אחיו של ז'אן-דוד שוהה בישראל ומשרת בצה"ל כחייל בודד.</p>	<p>נעמה, חניכה בקורס טיס, בת למשפחה דתית ציונית מהיישוב קדומים בשומרון. אחיותיה הגדולות שירתו בשירות לאומי, והיא הראשונה מהנשים במשפחה שמתגייסת לצה"ל.</p>
<p>טל, בן 23, גר בחיפה בקומונה של בוגרי תנועת הנוער שבה הוא פעיל ומדריך. טל הוא טבעוני ולוחם למען זכויות בעלי חיים. הוריו של טל תעשיינים, בבעלותם מפעל גדול שמעסיק עובדים רבים ביישוב ירוחם בדרום.</p>	<p>נחמיה, בן 75, ממקימי קיבוץ "שבילים" בנגב. בצעירותו עבד בחקלאות בקיבוץ, וכעת הוא מתנדב בהוראת עברית לעולים. לנחמיה בן הומו החי עם בן זוג ומגדל איתו שני ילדים.</p>
<p>מאי בת 13, תלמידה מצטיינת בבית ספר בדרום תל אביב. אימא של מאי הגיעה לישראל מסודאן כשמאי הייתה תינוקת ועובדת בניקיון בתים שעות ארוכות.</p>	<p>אהובה, בת 52, מבית שמש, סייעת בגן ילדים חרדי. אימא ל-8 וסבתא ל-12. אהובה ידועה כבשלנית מעולה, והיא מתרגשת לקראת התמודדות בעונה הבאה של "מאסטר שף".</p>
<p>תומר, שחיין מצטיין מהיישוב ירוחם. תומר נוסע בכל יום לאימונים בבאר שבע. אימו עובדת במפעל ואביו עובד מועצה.</p>	<p>אניה הגיעה לארץ כילדה מבריה"מ לשעבר. אניה אינה יהודייה על פי ההלכה, היא והחבר שלה רוצים להתחתן, והיא מתלבטת אם לקיים תהליך גיור או להתחתן בחתונה אזרחית בחו"ל.</p>

1. ג. "עתיד מתוק": משבצת סיכום

משך הפעילות:

כעשרים דקות

נשמיע בכיתה את שירה של להקת משינה "עתיד מתוק" ונקרין את המילים על הלוח. אפשר למצוא ביצועים רבים של השיר ביוטיוב.

כמה רעיונות שעולים בשיר יכולים ללוות אותנו בצאתנו לביקור ב"שער הדמוקרטיה הישראלית": החוויה התל אביבית של נסיעה באוטובוס, האנשים שפוגשים בדרך, הכתובות הביקורתיות על קירות הבטון ברחבי העיר, והשאלה העיקרית המלווה אותנו - "איפה המדינה, ואיפה החזון?"

"אחד כתב על קיר בטון"

ברחבי העיר ניתן למצוא כתובות גרפיטי רבות ושונות, מהן גם כאלה שמשמיעות קולות מחאה וביקורת.

ניתן להציג במליאה כמה כתובות גרפיטי ולבחון כיצד הן מתכתבות עם הכרזת העצמאות ועם הערכים שההכרזה מצהירה מחויבות אליהם. מהי הביקורת המקופלת בהן?

עתיד מתוק / משינה

מילים: יובל בנאי ושלומי ברכה
לחן: שלומי ברכה

כולם כולם נוסעים רחוק
מחפשים עתיד מתוק
ורק אני בבוקר קם
בקו חמש נוסע אל הים
האוטובוס מלא עשן
שתי זקנות וכרטיסן
אחד כתב על קיר בטון
איפה המדינה ואיפה החזון
איפה המדינה ואיפה הבטון

הציפורים שרות לי בוקר טוב
אולי אני יכול לעוף איתם רחוק רחוק
לעוף ולא ליפול.

כולם נוסעים רחוק נוסעים
מחפשים ומנסים
טוב אולי אני מגזים
פה פה שובפ...

מקור: <https://www.elishevanotes.com/%D7%94%D7%95%D7%9E%D7%9C%D7%A1%D7%99%D7%9D-%D7%94%D7%91%D7%99%D7%AA%D7%94/>

מקור: <http://cafe.themarker.com/gallery/178508/>

2. פעילות ב"שער הדמוקרטיה הישראלית"

2. א. הכרזת העצמאות ברחוב: משימות חקר

היציאה ממרחב בית הספר אל המרחב הציבורי היא הזדמנות לעסוק בדמוקרטיה הישראלית ובערכיה באחת הזירות החשובות שבה הם באים לידי ביטוי - הרחוב, השדרה הרחבה, כיכר העיר. הפעילות הופכת את התלמידים לחוקרי המרחב. הסביבה הפיזית והאנושית שהם נמצאים בה פורשת לפנייהם מידע עשיר ורב. כיכר העיר היא מרחב דמוקרטי שמתאפשרת בו התכנסות ציבורית רבת משתתפים בהזדמנויות שונות - אם לאות שמחה והתרוממות רוח (גביע אירופה בכדורסל), אם לציון אחדות או אבל משותף ("ילדי הנרות" אחרי רצח רבין), ואם כביטוי למחאה וביקורת (הפגנות ועצרות מחאה).

המובאה הבאה דנה במרחב הציבורי העירוני ועומדת על הקשר בין האופן שבו מעוצב המרחב לבין השיח הציבורי והתרבות הדמוקרטית. אומנם הטקסט מתייחס לכיכר רבין, אבל אפשר ללמוד ממנו על תפקידו וחיבותו של המרחב הציבורי בכלל.

המרחב הציבורי, בין שהוא כיכר העיר או תוכנית בפריים-טיים בטלוויזיה, הוא הזירה שבה מתקיים דיון ציבורי. לאדריכלות תפקיד חיוני בעיצוב המרחב הזה שכן עיצובו משפיע על אופן התנהלותו. כיכר רבין בתל אביב, בשל עיצובה, גודלה ומיקומה ביחס לבניין העירייה ולסביבה העירונית, מזמינה התכנסות בעלת אופי מסוים, משרתת את החופש להפגין מחאה או תמיכה, ובכך משתתפת בדיון הציבורי. כיכר זו לא נוצרה יש מאין, אלא היתה תוצאה של תחרות אדריכלות על העיצוב המתאים ביותר, ונבנתה על ידי גוף ציבורי, גם על מנת לאפשר ביקורת נגד המוסד שהקים אותה.

מתוך: רפי סגל, "דמוקרטיה ותכנון המרחב הציבורי"

מדור דעות, עיתון הארץ, 30.1.2013

אפשר לקיים את הפעילות בסביבות האתר או בעת ההליכה אליו. אפשר לקיימה גם בסביבת בית הספר, אם זו סביבה עירונית פעילה. הפעילות מיועדת לתלמידי תיכון. היא עשויה להתאים גם לתלמידים צעירים יותר, אך במקרה זה מחייבת ליווי והכוונה תוך כדי הפעילות.

משך הפעילות:

כחצי שעה

מטרות:

1. להפוך את השהות ברחוב לחלק מן התהליך החינוכי.
2. לחוות את הרחוב, על מגוון הדעות והאנשים שבו, כזירה ציבורית דמוקרטית.
3. לאסוף מידע בצורה חיה ומהנה

הביקור ב"שער הדמוקרטיה הישראלית" מוציא את התלמידות/ים אל הרחוב החי והשוקק. זוהי הזדמנות לחקור את המרחב, הדומם והאנושי, ולמצוא בו ביטוי לרעיונות ולדילמות שאנו עוסקים בהם. בנספח 2 (בעמ' 18) אנו מציעים שלוש אפשרויות לפעילות חקר שיש לקיים בקבוצות קטנות של 2-4 משתתפים. ניתן לבחור במשימה אחידה לכל הכיתה, או לחלק למשתתפים משימות שונות. לתלמידי התיכון ניתן להציע לבנות בעצמם את משימת החקר באתר.

שדרות רוטשילד, שבהן מוקם "שער הדמוקרטיה הישראלית", הן אתר בעל משמעות. השדרה המרכזית בעיר הייתה מאז הקמתה מוקד לפעילות אזרחית וציבורית. בה הוקם הקיוסק הראשון ובה שכן בית דיזנגוף ששימש כמוזיאון תל אביב הראשון ובו התקיים מעמד הכרזת העצמאות. בית דיזנגוף הוא היום "היכל העצמאות" המספר את סיפור ההכרזה. עוד ברחוב - מוזיאון ההגנה והאנדרטה למקימי תל אביב. בשנת 2011 סערה הארץ מ"מחאת האוהלים" שהמוקד שלה גם הוא היה בשדרות רוטשילד. מעניין להתבונן ולשאול - מה הופך את השדרה למרחב דמוקרטי?

בכיתה

לאחר הפעילות בשטח, בשובנו לכיתה, נרצה להקדיש זמן לשיתוף בחוויות וברשמים ולהצגת הממצאים שנאספו במשימות החקר.

משך הפעילות:

כחצי שעה עד שעה

התלמידות והתלמידים אספו מידע, רשמים ומסקנות. את תוצרי הלימוד ניתן להציג בסרטון, במצגת תמונות או בדרך אחרת.

ניתן ללוות את הצגת התוצרים בדיון מסכם ולשאול בין היתר:

- ספרו על רגע משמעותי במשימות הרחוב.
- מה התחדש לך בלמידה?
- איזו דעה שלך התחזקה בעקבות המפגש עם הרחוב?
- איזו דעה שלך השתנתה בעקבות המפגש עם הרחוב?
- אילו ערכים מתקיימים ברחוב הישראלי?
- אילו ערכים חסרים בו?
- מה תרצה לאחל למדינה לעשורים הקרובים?

נספח 2: כרטיסיות משימה לפעילות חקר ב"שער הדמוקרטיה"

פעילות 1 - המרחב הוויזואלי

שלום! אתם נמצאים ברחוב, הזירה שנפגשים בה דעות, התרחשויות וכמובן בני אדם. התבוננו סביבכם וחקרו את המרחב. שימו לב לשפה שבה כתובים השלטים, לשמות הרחובות, למודעות רשמיות או פרטיות, לסוגי בתי עסק. חפשו שלטים, מודעות וגרפיטי המבטאים את הרעיונות הבאים:

- הזהות של ישראל כמדינה יהודית
 - עקרונות דמוקרטיים כגון שוויון, חופש ביטוי, ריבוי דעות
 - ישראל כחברה רב-תרבותית
 - כבוד האדם
- צלמו דוגמאות נבחרות שתוכלו לערוך בכיתה למצגת משותפת.

פעילות 2 - "רגע ישראלי" בחיך

שלום! אתם נמצאים ברחוב, המרחב שנפגשים בו דעות, התרחשויות וכמובן בני אדם. גשו לעוברי אורח (כאלה שאינם נראים עסוקים או טרודים), הציגו את עצמכם בנימוס ובקשו לערוך ריאיון קצר.

- מה ישראלי בעיניך?
 - ספרי לנו על זיכרון מהחיים שלך, שעבורך הוא "רגע ישראלי".
 - איך תחגגי/ (או איך חגגת) את יום העצמאות?
 - מה את/ה מאחלת/ למדינה?
- אם המרואיני/ת מסכימ/ה, בקשו לצלם את תשובתו/ה בסרטון קצר שתוכלו לערוך בכיתה עם תשובות נוספות.

פעילות 3 - ערכים ושאיפות

שלום! אתם נמצאים ברחוב, המרחב שנפגשים בו דעות, התרחשויות וכמובן בני אדם. גשו לעוברי אורח (כאלה שאינם נראים עסוקים או טרודים), הציגו את עצמכם בנימוס ובקשו לערוך ריאיון קצר.

- מה הערך או הרעיון שהכי חשובים לך במדינת ישראל?
 - האם לדעתך הערך הזה מתקיים?
 - מה ההישג הגדול של מדינת ישראל בשבעים שנותיה?
 - מה את/ה מאחלת/ למדינה לעשורים הבאים?
- אם המרואיני/ת מסכימ/ה, בקשו לצלם את תשובתו/ה בסרטון קצר שתוכלו לערוך בכיתה עם תשובות נוספות.

2. ב. כרזות והכרזות:

חקירת השערים ב"כיכר הדמוקרטיה" באמצעות מדיה ויזואלית

פעילות לכיתות ט-י"ב

משך הפעילות:

כעשרים דקות

מטרות:

1. חשיפה לשערי הערכים.
2. הפנמה ועיבוד של הערכים השונים.
3. בחינת הזיקה בין ערכים.

בפעילות זו יתאימו התלמידים/ות בין כרזות יום העצמאות מתקופות שונות לבין ערכי מגילת העצמאות המוצגים בשערי "כיכר הדמוקרטיה".
בכל שנה ושנה מפיק מרכז ההסברה במשרד התרבות והספורט כרזת יום עצמאות רשמית המלווה את חגיגות העצמאות באותה שנה. מי שטסו לחו"ל בתקופה האחרונה, ודאי הבחינו בתערוכה של הכרזות מראשית המדינה ועד היום המלווה את היוצאים בנתב"ג. הכרזות מעוצבות בידי טובי המעצבים והאמנים, ומשתקפים בהן ערכים מרכזיים שעל סדר יומה של החברה הישראלית.
נתבונן בכמה מהכרזות שעוצבו לאורך שבעים שנות המדינה. ננסה לזהות את הערכים המרכזיים שמבטאת כל אחת ולהתאים בין הכרזות ל"שערים" שבאתר.

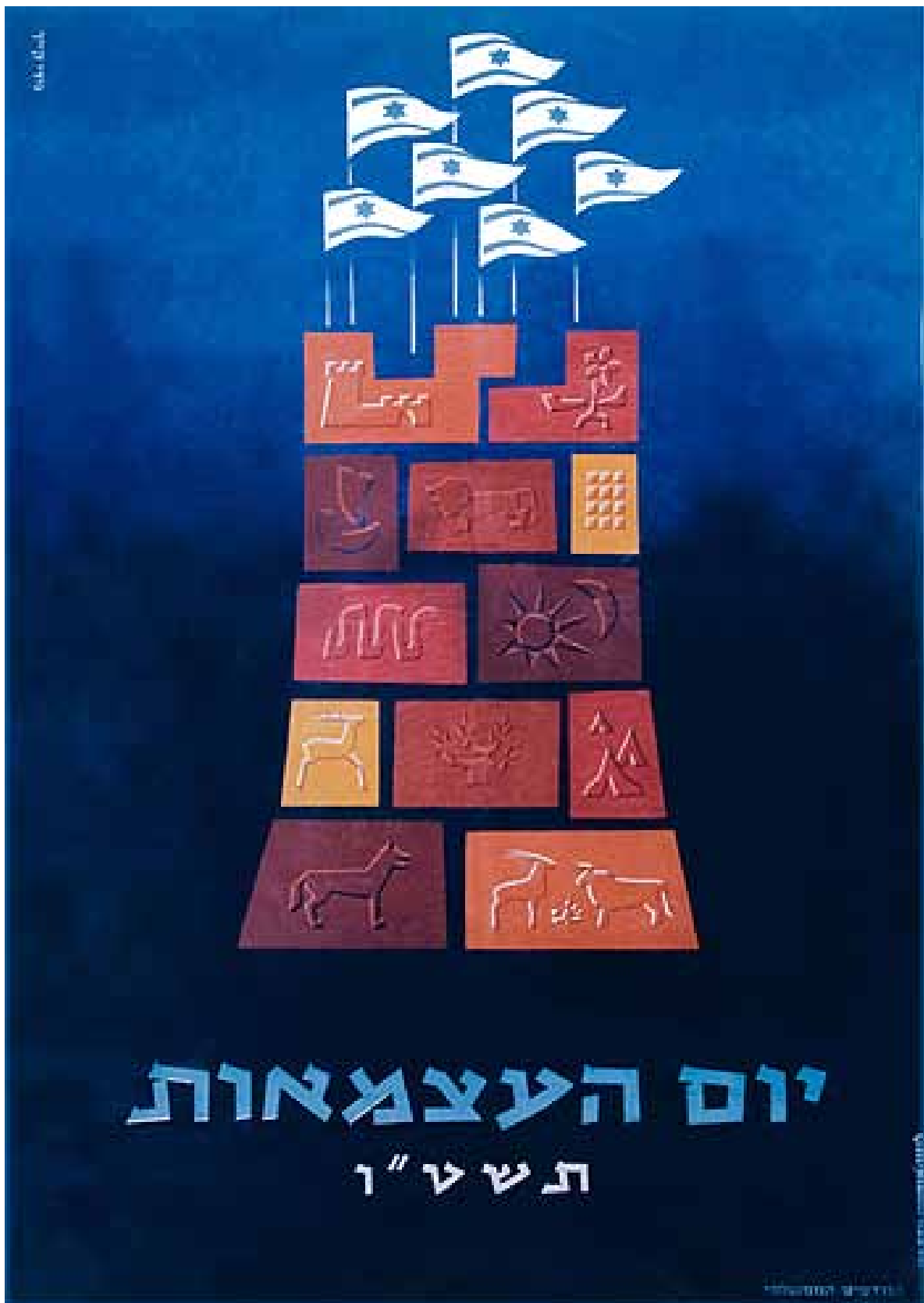
<< למנחה: בנספח 3 (בעמ' 30) ניתן למצוא תיאור מפורט של עשר כרזות, עם התייחסות לערכים שמתקשרים לכל אחת מהן.

2. ארבע שנים למדינה, תשי"ב, 1952 | עיצוב: פאול קור

3. שבע שנים למדינה, תשט"ו, 1955 | עיצוב: גדעון קייר

4. 27 שנים למדינה, תשל"ה, 1975 | עיצוב: סטודיו טורנובסקי

נספח 3: תיאור כרזות יום העצמאות לפעילות ב"שער הדמוקרטיה"

1. שנה למדינת ישראל, תש"ט, 1949 | עיצוב: יוחנן סימון

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A7%D7%95%D7%91%D7%A5:Israel_01_Independence_Day_1949.jpg

הכרזה מצטטת מובאה מתוך הכרזת העצמאות, ועיצובה דרמטי, עם משחקי אור וצל. מעניין לראות שהגוף האחראי על הפקתה הוא "שירות תרבות של צבא ההגנה לישראל" ועדיין לא מוסדות ממשלתיים.

אפשר לבחון את הקשר בין הטקסט ובין השפה הגרפית המבטאת ריבונות, כוח, נחישות. מעניין לשאול אילו רגשות מעוררת הכרזה - גאווה? ביטחון?

כרזה זו יכולה להתאים לנושאים: "בארץ ישראל קם העם היהודי" ו"זכותנו ההיסטורית".

2. ארבע שנים למדינה, תשי"ב, 1952 | עיצוב: פאול קור

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A7%D7%95%D7%91%D7%A5:Israel_04_Independence_Day_1952.jpg

כרזה זו בולטת בשונותה - אין בה סמלים לאומיים או תחושת חגיגות האופייניות לכרזות רבות. היא מתארת שתי נשים, האחת זורעת והשנייה מניפה אלומה של שיבולים. ניתן לראות באיור ביטוי לפסוק "הזורעים בדמעה ברינה יקצורו" (תהלים קכ"ו, ה') וגם אזכור למגילת רות - שתי דמויות נשיות בשדה השיבולים. מעניין שבסיפור המגילה הנשים תלויות בגברים בעלי השדה, ואילו כאן מתוארות נשים עצמאיות בזריעה ובקציר. אפשר לזהות כאן פעולה של שחרור ומעבר מתלות לעצמאות. מדינת ישראל של אותן שנים הייתה בעיצומו של אתגר קליטת העלייה ההמונית, היו אלה שנים של קיצוב מזון ומשטר "צנע".

כרזה זו יכולה להתאים לנושאים: "בארץ ישראל קם העם היהודי" ו"מדינת ישראל תהא מושתתת על יסודות חירות, צדק, שלום..." בהקשרים של שוויון מגדרי ומעמדי.

3. שבע שנים למדינה, תשט"ו, 1955 | עיצוב: גדעון קיין

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A7%D7%95%D7%91%D7%A5:Israel_07_Independence_Day_1955.jpg

הכרזה מציגה מבנה דמוי מבצר בנוי אבן. הלבנים המרכיבות אותו נושאות את חותם שנים עשר השבטים. המבנה מזכיר את חומות ירושלים. על הצריח מתנוססים שבעה דגלים, כמניין שנות המדינה. לעומת אבני החומה הבצורה הכבדות, נישאים הדגלים ברוח ומוסיפים קלילות וחיות לדימוי. מעניין לתהות איזה סיפור מספרת הכרזה על המדינה הצעירה - נטועה בעבר היסטורי, מסוגרת ומבודדת, נתונה במצור, ועם זאת חוגגת ושואפת למעלה.

כרזה זו יכולה להתאים לנושאים: "בארץ ישראל קם העם היהודי" ו"זכותנו ההיסטורית".

4. 27 שנים למדינה, תשל"ה, 1975 | עיצוב: סטודיו טורנובסקי

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A7%D7%95%D7%91%D7%A5:Israel_27_Independence_Day_1975.jpg

הכרזה מציגה קולאז' עליו של ציורי ילדים ומצרפת יחד מקבץ ססגוני של איורי דיוקן. ממרחק בולטת הכרזה בצבעיה החמים, ומבט מקרוב מגלה שלל דמויות - של נשים וגברים, ביניהם ניתן למצוא חיילים, דתיים, ערבים, בהירי שיער, כהי עור, זקנים וטף. הכרזה מתארת את השונות והמגוון המאפיינים את החברה הישראלית כמראה מלבב ומלא שמחה. ניתן לשים לב לכך שבין השונים אין היררכיה ואין מחלוקת - כל אחד מוצא בכרזה את מקומו כחלק מן השלם.

כרזה זו יכולה להתאים לנושאים: "שוויון זכויות", "שלום... ואזרחות מלאה ושווה לבני העם הערבי" ו"קיבוץ גלויות".

5. 28 שנים למדינה, תשל"ו, 1976 | עיצוב: ציונה שמשי

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A7%D7%95%D7%91%D7%A5:%D7%9B%D7%A8%D7%96%D7%AA_%D7%99%D7%95%D7%9D_%D7%94%D7%A2%D7%A6%D7%9E%D7%90%D7%95%D7%AA_1976.jpg

במרכז הכרזה עומד מגן דוד ובתוכו - "אין סוף" מגיני דוד בצבעי כחול-לבן, וסביבם צבעי הקשת. העיצוב הנאיבי והמופשט מעט מזכיר מנדלה בעלת עומק, ונראה כעלי כותרת נפתחים כלפי חוץ. הסמל היהודי הבולט מוקף במסגרת מעוטרת. בתוך המסגרת מופיע שמה של המדינה בערבית ובאנגלית, ועובדה זו מייחדת אותה מכרזות אחרות. העיצוב משדר חום, אופטימיות, תמימות ושמחה. היום מזוהים צבעי הקשת גם עם צבעי הגאווה הלהט"בית ומזוהים עם חופש ושוויון זכויות.

כרזה זו יכולה להתאים לנושאים: "חירות, צדק, שלום", "שוויון זכויות" ו"שלום ואזרחות מלאה ושווה".

6. שנת השלושים לעצמאות ישראל, תשל"ח, 1978 | עיצוב: דוד טרטקובר

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A7%D7%95%D7%91%D7%A5:Israel_30_Independence_Day_1978.jpg

ערב הסכם השלום עם מצרים עיצב דוד טרטקובר כרזה שהפכה ברבות השנים לסמל של מחנה השלום. זוהי כרזה פשוטה מאוד ונקייה, ובה מופיעה המילה "שלום" על רקע שמי התכלת. המילה מעוצבת בפונט תנ"כי, והאות "ל" מודגשת לציון שנת השלושים. הכרזה בולטת בפשטות ובחדות של המסר, לעומת כרזות אחרות מרובות סמלים ורעיונות, ומשדרת חלום ותקווה. מעניין לשאול אם הכרזה יוצרת תחושה שהשלום הוא חזון אוטופי או קרוב ובהישג יד.

כרזה זו יכולה להתאים לנושאים: "חירות, צדק, שלום" ו"שלום ואזרחות מלאה ושווה".

7. 38 לעצמאות ישראל, תשמ"ו, 1986 | עיצוב: רפאל אבקסיס

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A7%D7%95%D7%91%D7%A5:Israel_38_Independence_Day_1986.jpg

הכרזה מזכירה מסמכים יהודיים עתיקים ומעוצבת ככתובה מעוטרת שבמרכזה בולטת כותרת גדולה: "מדינת ישראל". העיטורים הם עיטורים מסורתיים של מוטיבים מהטבע המבטאים שפע ושגשוג, ומוטיבים יהודיים כגון אריות, מנורה, שופרות ומגן דוד. העיצוב המסורתי מדגיש זיקה לתרבות וליצירה היהודית לאורך הדורות, והאסוציאציה לכתובה יכולה לרמז על הברית בין העם לארץ.

כרזה זו יכולה להתאים לנושאים: "בארץ ישראל קם העם היהודי" ו"זכותנו ההיסטורית".

8. 43 שנים למדינה, תשנ"א, 1991 | עיצוב: רפאל אבקסיס

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A7%D7%95%D7%91%D7%A5:Israel_43_Independence_Day_1991.jpg

כרזה ססגונית, הבנויה טלאים-טלאים ועשירה בסמלים ובדימויים. הנושא המרכזי הוא קליטת העלייה: במרכז הכרזה נראים שובלים/דגלים הנושאים שורות צפופות של עולים אל עבר המרכז - יונת השלום. בכרזה משובצים סמלים יהודיים כגון רימון, שופר, אריות, מנורה ומגיני דוד, וכן סמלים לאומיים של התיישבות, בנייה ושלום. מעניין להתבונן בסמלים הרבים ולשאול מה מכונן את הישראליות, מה היחס בין התכנים היהודיים לתכנים האוניברסליים, וכיצד מתוארת העלייה.

בעושר הסמלים שבה מתאימה הכרזה לנושאים אחדים, בראשם "קיבוץ גלויות" ו"חירות, צדק, שלום".

9. 49 שנים למדינה, תשנ"ז, 1997 | עיצוב: גדעון שגיא

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A7%D7%95%D7%91%D7%A5:Israel_49_Independence_Day_1997.jpg

הכרזה מתארת חבורה של צעירים היושבים יחד כקהל. המנורה הנראית במרכז היא זו הניצבת בירושלים ליד משכן הכנסת. המנורה, מעשה ידיו של האמן בנו אלקן, מספרת בתבליט את סיפורו של העם היהודי באמצעות שורה של כ-30 אירועים, דמויות ומושגים מכוננים. בראש הכרזה קווים צבעוניים הנראים כזיקוקי יום העצמאות. הכרזה מוקדשת למאה שנה לקונגרס הציוני, ועל הרקע מופיעה צללית דמותו של בנימין זאב הרצל.

דמותו של הרצל וסמל המנורה מחברים את הכרזה לנושאים: "האספה המכוננת" ו"זכותנו ההיסטורית".

10. 51 שנים למדינה, תשנ"ט, 1999 | עיצוב: מיכל חמאוי

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A7%D7%95%D7%91%D7%A5:Israel_51_Independence_Day_1999.jpg

כרזה זו מציינת 50 שנה לכינון הכנסת ומציבה במרכז דימוי גרפי של בית המחוקקים העשוי פסים צבעוניים וניצב בראש גבעה. ממבנה הכנסת מיתמרים זיקוקים המבטאים שמחה וחגיגות, ושלל הצבעים מבטא את ריבוי הקולות והדעות המיוצגים בכנסת, בהיותה הגוף הדמוקרטי המייצג את ריבונות העם.

הכרזה מתאימה כמוכן לנושא "האספה המכוננת" וכן לערכים הדמוקרטיים של "שוויון זכויות חברתי ומדיני" ו"חירות, צדק, שלום".

3. פעילות עיבוד בכיתה

3. א. הסיפור של ישראל, פעילות על ציר הזמן

משך הפעילות:

כשעה וחצי

הסרט שצפינו בו ב"שער הדמוקרטיה" מספר את סיפורה של החברה הישראלית ומתעכב על שורה של אירועים בעלי חשיבות בעיצובה של הדמוקרטיה בישראל.

שאלות לעיבוד חוויית הצפייה:

- אילו תחושות עורר בך הסרט?
- האם משהו מהסרט המשיך להעסיק אותך לאחר הצפייה בו?
- האם כל האירועים שהוצגו בסרט מוכרים לך? (זו הזדמנות להשלים פערים...)
- איזו תמונה כוללת של החברה הישראלית עולה מתוך הסרט? (אפשר להציג לתלמידים מאפיינים שונים ולבקש מהם לדרג: מלוכדת, משוסעת, שוויונית, תחת איום, משגשגת, בעלת זהות ודרך, ערכית, ועוד).
- האם עולים בדעתך אירועים נוספים חשובים שלא נכללו בסרט?

לסיפור הישראלי אפשר להוסיף רגעים נוספים - אירועים שנחרתו בזיכרון המשותף.

בונים את הסיפור של ישראל

נחלק לתלמידים ערכת תמונות (ראו נספח 4 בעמ' 14) הכוללת אירועים שהופיעו בסרט לצד אירועים מרכזיים נוספים בחברה הישראלית. ניתן לבחור בין חלופות אחדות לפעילות.

חלופה ראשונה:

נסו לסדר את האירועים ברצף ולבנות כך את ציר הזמן של החברה הישראלית. זו חלופה מאתגרת למדיי, שכן רשימת האירועים ארוכה ויש להניח שרבים מהם אינם מוכרים לתלמידים. נדרשים כאן תיווך והנחיה. דרך קלה יותר לניהול הפעילות, שעדיין חושפת את התלמידים לציר הזמן במלואו (לאורך כל 70 שנות המדינה) פורשת לפני התלמידים את ציר השנים ועימו את רשימת האירועים, ומזמינה אותם להתאים תמונה לכל אירוע.

חלופה שנייה:

מתוך מקבץ התמונות בחרו 5 אירועים שבעיניכם הם המרכזיים ביצירתו של הסיפור הישראלי. האם הגעתם בקלות להסכמה על אותם 5 אירועים? מדוע? האם קל לנו להסכים על הסיפור הישראלי המשותף?
במליאה נזמין את התלמידים לשתף בחוויות ובתחושות בעקבות המשימה בקבוצות: האם האירועים מוכרים לנו? מהו הסיפור של החברה הישראלית? האם קל לנו להסכים על סיפור אחד?

חלופה שלישית:

ביחידת הפתיחה הצענו להיכנס לנעליהן של דמויות אחדות ולבחון את ערכי הכרזת העצמאות מכמה זוויות. נוכל להיעזר גם כעת בדמויות הללו (ראו נספח 1 בעמ' 12) ולשאול כיצד נראה הסיפור הישראלי מנקודת מבטן? נזמין את התלמידים לייצג דמויות שונות ולהעריך כיצד הן רואות את הישגיה של מדינת ישראל בחלוף 70 שנים ואת האתגרים שהיא מתמודדת עימם.

נספח 4: אירועים בציר הזמן לפעילות עיבוד

1909, הקמת תל אביב

1948, הכרזת העצמאות

1948, הטבעת הספינה אלטלנה

1952, חתימת הסכם השילומים עם גרמניה

1959, אירוועי ואדי סאליב - מחאה נגד קיפוח עדתי ונגד הממסד של מפא"י

1961, משפט אייכמן

1965, פתיחת מוזיאון ישראל בירושלים

1966, ביטול הממשל הצבאי על ערביי ישראל

ראשית שידורי הטלוויזיה בישראל, 1966

מלחמת ששת הימים, 1967

1971, מחאת הפנתרים השחורים

1973, ועדת אגרנט - ועדת חקירה ממלכתית שחקרה את נסיבות פרוץ מלחמת יום כיפור

1977, מהפך - עליית הליכוד לשלטון

1978, ישראל זוכה לראשונה בתחרות האירוויזיון, עם השיר "אבניבי"

1979, חתימת הסכם השלום עם מצרים

1983, רצח אמיל גרינצווייג במהלך הפגנה של "שלום עכשיו"

1984, התנגדות למפלגת "כך" של מאיר כהנא

1991, מבצע שלמה - פעולת חירום להעלאת יהודי אתיופיה

1991, מלחמת המפרץ

1992, הג'ודאית יעל ארד זוכה במדליית כסף באולימפיאדה

1994, ברוך גולדשטיין מבצע טבח במתפללים במערת המכפלה

1994, חתימת הסכם השלום עם ירדן

1995, ראש הממשלה יצחק רבין

1995, בג"ץ אליס מילר נגד שר הביטחון

2000, אירועי אוקטובר - הפגנות מחאה של הערבים אזרחי ישראל

2005, תוכנית ההתנתקות - פינוי היישובים היהודיים מרצועת עזה

2011, המחאה החברתית

2011, שחרור החייל השבוי גלעד שליט

2013, הלוויית הרב עובדיה

2015, רצח שירה בנקי, משתתפת במצעד הגאווה בירושלים

2017, אל אור אזריה יורה למוות במחבל פלסטיני

3. ב. "יחד שבטי ישראל": מדרש יצירתי

משך הפעילות:

כשעה

נשיא המדינה מר רובי ריבלין מתאר ב"נאום השבטים" שנשא בכנס הרצליה ביוני 2015 את התהוותו של "סדר ישראלי חדש", שבו החברה הישראלית הולכת ומתפצלת לארבע קבוצות שונות ונפרדות: חרדים, דתיים, חילונים וערבים.

http://www.president.gov.il/ThePresident/Speeches/Pages/news_070615_01.aspx

מתוך המציאות הסוציולוגית שהוא מצייר עולה השאלה: "אנו מוכרחים לשאול בכנות, מה משותף לכל המגזרים הללו? האם יש לנו שפה אזרחית משותפת, אתוס משותף? האם יש לנו מכנה ערכי משותף שבכוחו לחבר את כל המגזרים הללו יחד, במדינת ישראל היהודית והדמוקרטית?"

מה מחזיק אותנו יחד

מתוך ספרי שמ"ו, ב (הספרי הוא מדרש הלכה לספר דברים):

יחד שבטי ישראל - כשהם עשויים אגודה אחת, ולא כשהם עשויים אגודות אגודות; וכן הוא אומר (עמוס ט') הבונה בשמים מעליותיו ואגודתו על ארץ יסדה. ר' שמעון בן יוחי אומר: משל לאדם שהביא שתי ספינות וקשרם בעוגנים ובעשתות, והעמידן על גביהם ובנה עליהם פלטירים [=ארמונות]. כל זמן שהספינות קשורות - פלטורין [=ארמונות] קיימים. פרשו ספינות - אין פלטורים קיימים!

נקרא יחד את המדרש וננסה להבין את התמונה שהוא מצייר.

המדרש מדמה את החברה לארמון שבנוי על גבי ספינות. כאשר הספינות קשורות - הארמון ניצב על תילו. אולם כאשר הספינות מתנתקות מן הקשרים המעגנים אותן ומתרחקות זו מזו הארמון מתמוטט וקורס. המונח המקראי "שבטי ישראל" מתייחס כמובן לעם ישראל, צאצאי 12 בניו של יעקב. בהקשר לפעילות, אנו מעניקים למונח משמעות עדכנית ואחרת ומבקשים להשתמש בו כדי להתייחס לחברה האזרחית בישראל, שבה חיים יחד בני קבוצות שונות: יהודים וערבים, עולים וותיקים, תושבי פריפריה ומרכז - המחזיקים במגוון אמונות והשקפות.

נזמין את התלמידים ליצור את התמונה שהמדרש מתאר (בציור או בשילוב חומרי יצירה נוספים) - ננחה אותם לברר תחילה כיצד נראים בעיניהם הספינות והארמון הבנוי מעליהן ולשים לב לשאלות כמו:

- מיהן ה"ספינות" שמרכיבות את החברה הישראלית?
- מהם העוגנים שמחזיקים את הספינות במקומן?
- כיצד ממוקמות הספינות זו ביחס לזו - האם הן מרוחקות? קרובות? מתנגשות?

לישראל אין חוקה, אין גבולות מוסכמים, ושוררות בה מחלוקות עמוקות. מה מאפשר לחברה הישראלית להוסיף ולהתקיים ולא לקרוס? מהם העוגנים שמחזיקים יחד את השבטים השונים שמרכיבים את החברה הישראלית?

תשובות אפשריות:

- כבוד למוסדות הדמוקרטיה ולשלטון החוק
- תודעת גורל או ייעוד משותף
- סובלנות וקבלת השונה
- החברה הישראלית מתלכדת ברגעי חירום, מול משברים ואיומים

האם עולות בדעתכם תשובות נוספות?

נשוב אל הכרזת העצמאות וננסה להבין כיצד באות בה לידי ביטוי התשובות השונות האלה - או במילים אחרות, כיצד משרטטת הכרזת העצמאות את העוגנים שמחזיקים יחד את הספינות שנושאות עליהן את הארמון הישראלי המשותף. כיצד באה לידי ביטוי בהכרזת העצמאות המחויבות לכללי המשחק הדמוקרטיים? תודעת הגורל והייעוד המשותפים?

נוכל, לשם דוגמה, לעמוד על כך שהמחויבות לכללי המשחק הדמוקרטי באה לידי ביטוי בכמה רבדים והקשרים - בין היתר ניתן למצוא בהכרזת העצמאות הצהרה על נאמנות לעקרונות מגילת האומות המאוחדות, התחייבות להקמת מוסדות מדינה נבחרים, לאימוץ חוקה, מתן אזרחות מלאה ושווה לתושבים הערבים, שוויון זכויות וחופש דת ומצפון לכל אזרחי המדינה, קבלת תנאיה של החלטת עצרת האו"ם מיום כ"ט בנובמבר המחייבת קבלת חוקה ועקרונות דמוקרטיים נוספים.

דפי מקורות לערכי האתר

ביקור בשער הדמוקרטיה הישראלית חושף את התלמידים לערכים המרכזיים העומדים ביסוד הכרזת העצמאות.

דפי הערך מהווים משאב עבור המחנכות/ים ומאפשרים להעמיק בבירור מובנם של הערכים השונים, באופן שבו הם מהדהדים במקורות היהודיים, במתחים העולים ביניהם ובבחינה ביקורתית של מימושם בחברה הישראלית.

ניתן להשתמש בדפי הערך בכל אחד משלבי הפעילות: הכנה, ביקור באתר או עיבוד.

בשלב ההכנה בכיתה ניתן להקדיש זמן ללימוד הערכים השונים בקבוצות קטנות. כל קבוצה מכינה את הנושא ומציגה אותו לכיתה בעת הביקור באתר או לאחריו, במהלך העיבוד בכיתה.

תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה

אהרן ברק, נשיא בית המשפט העליון לשעבר:

מדינת ישראל היא מדינה יהודית אשר בתוכה חיים מיעוטים, ובהם המיעוט הערבי. כל אחד מבני המיעוטים החיים בישראל נהנה משוויון זכויות גמור. אמת, מפתח מיוחד לכניסה לבית ניתן לבני העם היהודי (ראו חוק השבות, התש"י-1950). אך משמצוי אדם בבית כאזרח כדין, הוא נהנה מזכויות שוות כמו כל בני הבית האחרים. ביטוי לכך ניתן בהכרזת העצמאות, אשר קראה "לבני העם הערבי, תושבי מדינת ישראל, לשמור על השלום וליטול חלקם בבנין המדינה על יסוד אזרחות מלאה ושווה". אין, איפוא, כל סתירה בין ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית לבין שוויון גמור בין כל אזרחיה. נהפוך הוא: שוויון הזכויות בין כל בני האדם בישראל, תהא דתם אשר תהא ותהא לאומיותם אשר תהא - נגזר מערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית

בג"ץ 6698/95 עאדל קעדאן ואח' נ' מינהל מקרקעי ישראל, פ"ד נד(1), 258, עמ' 280-281

בעוד שיעור הצמיחה של המשק הישראלי הוא מהגבוהים בעולם המערבי - רוב מוחלט של הציבור לא נהנה מפירותיה של צמיחה זו. יתרה מכך - העוני מעמיק, מעמד הביניים נשחק, עתידם של הצעירים לוט בערפל וחייהם של קשישים כה רבים הפכו לבלתי נסבלים. המחאה של קיץ 2011 הינה רק תחילתה של דרך חדשה, מאבק מתמשך ומלוכד, שימשיך ויתחזק, עד שיישא תוצאות. בבסיס המאבק, ניצבת סולידריות חדשה, חוצת מעמדות, מגזרים ואזורים, שמצוקותיהם שונות זו מזו. כולנו מחויבים להיאבק איש למיגור מצוקת זולתו, קהילה למיגור מצוקות שכנתה, מגזר למיגור מצוקות המגזר האחר.

ממחאה למאבק, הצהרת כוונות, קיץ 2011

http://rhr.org.il/heb/wp-content/uploads/from_protest_to_civil_struggle.pdf

לפי מדד הדמוקרטיה הישראלית לשנת 2017, כמחצית מהציבור בישראל מגדירים היום את מצבה הכללי של המדינה "טוב" או "טוב מאוד". רק 16%, מיעוט קטן, מגדירים את המצב הכללי "רע" או "רע מאוד". רוב סוחף, 81%, ענו שאינם רוצים להגר מישראל גם אם תינתן להם אזרחות במדינה מערבית כלשהי.

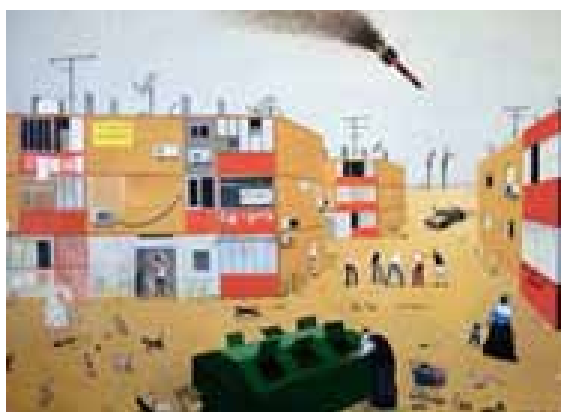
איור: דני קרמן, על המפה

לא כולל

אוהד ובר

המחאה החברתית (צילום: פלאש 90)

שישי בשיכון, זויה צ'רקסקי

לא כולל זקנים זקנות
אנשים מוחבאים בערים צפופות
עולי חבר העמים
לא כולל נשים שמתאפרות
בבוקר כדי לשבת עלספסל
ולבהות ולבהות ולבהות
בנהאדם שתכלית כישוריו להכין
ארוחת בוקר למנהל המתנ"ס
וחיוכו, גם כן לא נכללים
מטאטאי העלים שוכני שפת המדרכה
יכולים לחסוך כמה מאלה
אם רק יאספום לעגלתם העירונית
שקית האשפה שהוצאתי
בבוקר ודאי תעלם
יחד עם עובד משאית הזבל
שרציתי לקפוץ כמוהו
פעם כשהייתי קטן.

מתוך: "שירון המהפכה" <http://www.erev-rav.com/archives/14387>

מתוך: מדינת ברית מילה

רוני סומק

מחאת הפנתרים השחורים (צילום: דוד רובינגר)

"זוהי", מישהי צעקה, "מדינת ברית מילה,
לקטנים חותכים
והגדולים אוכלים עוגות".
ריח זעת סוסי המשטרה עמד באויר
כשגשם הרטיב ב-1972 שערות מרשעות
על ראש ירושלים.
היה קר
והיא באה במעיל מעור כבשים (כמה טפשי)
להפגנה של פנתרים שחורים.

השיר פורסם לראשונה בדעות "מעריב", 3-5-2010.

מדינת ישראל תהא פתוחה לעליה יהודית ולקיבוץ גלויות

חוק השבות תשי"י - 1950

1. כל יהודי זכאי לעלות ארצה.

4 א'. הזכויות של יהודי לפי חוק זה והזכויות של עולה לפי חוק האזרחות, תשי"ב-1952, וכן הזכויות של עולה לפי כל חיקוק אחר, מוקנות גם לילד ולנכד של יהודי, לבן זוג של יהודי ולבן זוג של ילד ושל נכד של יהודי; להוציא אדם שהיה יהודי והמיר דתו מרצון.

האם חוק השבות הוא חוק מלא? האם הוא מוגבל עם איך השוויון?

בשבוע הראשון להיותי בארץ עמדתי ליד הכותל המערבי. אמי ז"ל לא ציוותני דבר; שכן לא נפרדנו. עמדתי במרחק של פסיעה מהכותל, מן האבנים, והרגשתי שאיני שייך. הרגשתי שהנני נטוע בהוויה אחרת. לא פסעתי צעד נוסף, אך מישהו משך בשרוולי, ביקש שאצטרף למניין. חבשתי כובע, הצטרפתי למניין. אמרתי תפילת מנחה, והגעתי. זהו דבר יהודי, היותר ייחודי שביהדות - להיות אחד במניין. לדעת כי התשעה זקוקים לעשירי, והאחד לתשעה. אפשר שזה הדבר המשמעותי ביותר שביהדות, ואין דבר יותר ייחודי ויהודי בתנועה זו בה חונכתי. [...]. יש משמעות לעמידה. א ח ד - אבל אחד בציבור. אבא קובנר, "אחד מן המניין", בתוך על הגשר הצר - מסות בעל פה בעריכת שלום לוריא, תל אביב, 1981, עמ' 121.

"אני זוכר היטב את הרגע בו הבנתי שאני רוצה להגר מישראל", אומר גושה פונכץ, איש הייטק בן 40, שחי מזה ארבע שנים בטורונטו. "הייתה לי להקת רוק כבד והגענו לקנדה לשלושה חודשים לסיבוב הופעות. זה היה כמו הארה. כולנו הרגשנו את הפער העצום בין ישראל לקנדה מכל הבחינות".

מה למשל?

"בישראל עבדתי בהייטק, הרווחתי יפה, מעל לממוצע, ועדיין היה ברור לי שלקנות דירה בישראל לא אוכל לעולם. לא הצלחתי לצאת מהמינוס וראיתי סביבי חברים באותו המצב בדיוק. בניגוד לישראלים הוותיקים אנחנו לבד, אין לנו את הגב של ההורים שיעזרו לנו. אבל זה לא רק המצב הכלכלי".

גושה הגיע לישראל עם משפחתו בשנת 1991 יחד עם העלייה הגדולה מברית המועצות המתפרקת. הוא למד, שירת בצבא, עשה מילואים ועבד קשה. הבעיה הכלכלית, הוא אומר, היא המניע המרכזי להגירתו, אבל לא המניע היחיד. "הרגשתי לא שייך בישראל", הוא אומר, "נתחיל בזה שאשתי לא נחשבה ליהודיה והיינו צריכים להינשא בפראג. ישראל דתית מדי ואני רוצה לחיות במדינה חילונית וליברלית. אבל זה לא רק זה: זאת המנטליות הישראלית שזרה לי. הרגשתי זר כי לא יכולתי להיות כמוהם, לא יכולתי להיות הבן אדם הזה שעומד בפקק באילון ועוקף משמאל. המנטליות הזאת של לא לצאת פראייר ותמיד על חשבון מישהו אחר היא לא בשבילי. אני העדפתי להיות הפראייר, אבל הרגשתי רע עם זה".

אבל הזרות הזאת נובעת מהיותך מהגר, וגם בקנדה אתה מהגר.

"גם קנדה היא מדינת מהגרים, אבל כאן, בשונה מישראל, הכל בנוי על כבוד הדדי, כבוד לתרבות של האחר. כל קיץ יש כאן פסטיבלים של עמים שונים וכולם הולכים אליהם, טועמים את האוכל, מקשיבים למוזיקה, מתעניינים באחר ולא בזים לו. ישראל היא מדינה של מהגרים שלא מצליחים לחיות יחד. יש מלחמת עדות כל הזמן".

יאנה פבזנר, "באנו, ראינו, ירדנו", אתר מאקו.

<http://www.mako.co.il/weekend-articles/Article-9462f0a99e38351006.html>

מתחת לפני האדמה

אלי אליהו

לול - אריק איינשטיין ואורי זוהר, "העולים החדשים"
<https://www.youtube.com/watch?v=alp9scMfmjA>

וימה לעשות שְׁאֲצָלִי
הַנְּתוּחַ הַצְּלִיחַ וּבִגְדָד
מִתָּה. וְלֹא נוֹתְרָה
אֶלָּא הַמוֹסִיקָה שֶׁהִיָּה אָבִי
שׁוֹמֵעַ בְּתַחֲנוּת הַבוֹשָׁה,
כְּשֶׁהִמְתִּין בְּחִנּוּן הַתַּת-קֶרְקָעִי,
לְקַחַת אוֹתִי אֶל צְבֵא הָעָם
בְּדַרְכּוֹ לְעִבּוּדָה.

וְלֹא אֶשְׁכַּח לְעוֹלָם
אֶת עֵצֶב יָדוֹ הַמְּגִשֵׁשֵׁת
אֲחֵר הָעֵבְרִית, לְהַחֲלִיף מֵהָר,
לְפָנַי שְׁיוֹצְאִים וְעוֹלִים
מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה.

שקוף

דניאלה כרמי

וזה עניין של חוסר צבע טוב
מהרגע הראשון אתה מרגיש שקוף...

נזרק מבית הספר, מורחק לפנימייה
וממוסד דתי לישיבה
שקוף כמו נהר, הם לא רואים אותך
מחליק בין הדפים של תלמודך

מביט בך אביר, עיניו מעורפלות
גם הוא אותך הפסיק מזמן לקלוט
שוקע בעצמו ולא מוצא דבר
כי גם דרכו אפשר עכשיו לראות.

מהרגע הראשון אתה מרגיש שקוף
הן דרכך רואים, אתה לא נראה
יש לך נשמה, כבר לא נשאר גוף
כן, הם עושים אותך שקוף מהתחלה

בן עשר נחתת מצפון אפריקה
והרי לא קוף אתה, אלא אדם
למדבר אתה נזרק, אומרים: זהו ביתך
ומן הגוף הולך אוזל הדם...

זה לא עניין של קושי, גם לא של פרנסה
עניים הן יש בכל מקום לרוב
אתה פשוט שקוף כי הם עושים אותך כזה

על ישכאל נאמר כי היא "מדינה שאוהבג עלייה אך שונאג עזאים".
אמה הכוונה? האם יש אמת בטענה הזו? מדוע? היא או לא אוג אכאן וזכאן...

בארץ-ישראל קם העם היהודי

איור: דני קרמן, על המפה

בארץ-ישראל קם העם היהודי, בה עוצבה דמותו הרוחנית, הדתית והמדינית, בה חי חיי קוממיות ממלכתית, בה יצר נכסי תרבות לאומיים וכלל-אנושיים והוריש לעולם כולו את ספר הספרים הנצחי. לאחר שהוגלה העם מארצו בכוח הזרוע שמר לה אמונים בכל ארצות פזוריו, ולא חדל מתפילה ומתקוה לשוב לארצו ולחדש בתוכה את חירותו המדינית. מתוך קשר היסטורי ומסורתי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהאחז במולדתם העתיקה; ובדורות האחרונים שבו לארצם בהמונים, וחלוצים, מעפילים ומגינים הפריחו נשמות, החיו שפתם העברית, בנו כפרים וערים, והקימו ישוב גדל והולך השליט על משקו ותרבותו, שוחר שלום ומגן על עצמו, מביא ברכת הקידמה לכל תושבי הארץ ונושא נפשו לעצמאות ממלכתית.

מתוך קטסטרופה היסטורית, שהחריב טיטוס מלך רומי את ירושלים וגלה ישראל מארצו, נולדתי אני באחת מערי הגולה. אבל בכל עת, תמיד דומה הייתי עלי כמי שנולד בירושלים. בחלום, בחזון לילה ראיתי את עצמי עומד עם אחי הלויים בבית המקדש כשאני שר עמהם שירי דוד מלך ישראל. נעימות שכאלה לא שמעה כל אוזן מיום שחרבה עירנו והלך עמה בגולה, חושד אני את המלאכים הממונים על היכל השירה שמיראתם שאשיר בהקיץ מה ששרתי בחלום השכיחוני ביום מה ששרתי בלילה, שאם אחי בני עמי שומעים לא היו יכולים לעמוד בצערם מחמת אותה הטובה שאבדה לה. כדי לפייס אותי על שנטלו ממני לשיר בפה נתנו לי לעשות שירים בכתב.

ש"י עגנון, מתוך דבריו בטקס קבלת פרס נובל לספרות בשנת 1967

הסנרת בשוק טיטוס חוזרת הביתה

קריקטורה מתוך עיתון דבר, 1951

כיצד מאז עננו את ההשגחה אהפיכטו אסופר?
ומה הקשר אצל ישא?

מתוך: ארץ קטנה עם שפם

מילים: מאיר גולדברג | לחן: קורין אלאל

ארץ קטנה עם שפם
שעון שמתקדם בצעדי חילזון
סוחר הנשק בונה לו ארמון
המדינה זה הוא בגוף ראשון

כל המקומות קדושים
סיכויים קלושים לתפוס מקום
אפילו הימים קשים / יותר קשים מיום ליום

ארץ קטנה עם שפם / חצי סיכה בין סעודיה לים
קליפת בנה על מפת העולם
[...]

ארץ קטנה עם שפם/חצי סיכה על מפת העולם
שחקן קולנוע דופק על שולחן
אנחנו תיכף נרגיש את זה כאן

ארץ קטנה עם חלוק
אנחנו פקק בפתחו של בקבוק
צריך לבלוע כפית בדיוק
לפני בחירות ובין שיהוק לפיהוק

כל המקומות קדושים
סיכויים קלושים לבנות חלום
אפילו הימים קשים / יותר קשים מיום ליום
[...]

סילסולים

מילים ולחן: לירז רוסו וכן אל תבורי

אז בוא נשים את כל הבעיות בצד,
ביחד נלמד אותם אחד אחד,
שמה שמדבר אל הישראלים,
זה באס עם סלסולים (שים סלסולים).

וולקאם, פותחים נכון,
המקום הכי חם במזרח התיכון,
מדינה קטנה ס'תכלו סביב,
יש ביג בלגאן בתל אביב.

אין לנו איביזה, אין הרבה בויזה,
אבל יש את הבריזה, של אילת - והכנרת.
אז אם אתה מרגיש שחם,
תתארגן על אוטו ועל בגד ים,
אין עוד קיץ כזה - במדינה אחרת.

תהילים קל"ז

אִם-אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי.

תִּדְבֶק-לְשׁוֹנִי לְחִכֵּי אִם-לֹא אֶזְכְּרֶיךָ

אִם-לֹא אֶעֱלֶה אֶת-יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמֹחָתִי...

על פי המנהג פסוקים אלה נאמרים על ידי החתן בטקס החופה,
לפני שבירת הכוס.

מפת בונטינג, 1581

חירות, צדק, שלום לאור חזנם של נביאי ישראל

וְהָיָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים יְהִי־הָרַב בֵּית יְהוָה נֶכּוֹן בְּרֹאשׁ הַהָרִים וְנִשְׂאָה הוּא מִגְבְּעוֹת וְנִהְרֹו עָלָיו עַמִּים. וְהָלְכוּ גוֹיִם רַבִּים וְאָמְרוּ לְכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הָרַיְהוָה וְאֶל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיִזְרְנוּ מִדְּרָכָיו וְנִלְכֶה בְּאַרְחֻתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְדָבַר יְהוָה מִירוּשָׁלַם. וְשָׁפַט בֵּין עַמִּים רַבִּים וְהוֹכִיחַ לְגוֹיִם עֲצָמִים עַד רְחוֹק וְכָתַתוּ חֲרַבְתֵּיהֶם לְאֵתִים וְחֲנִיתֵיהֶם לְמִזְמֵרוֹת לֹא יִשְׂאוּ גוֹי אֶל גוֹי חֶרֶב וְלֹא יִלְמְדוּן עוֹד מִלְחָמָה. וְיָשְׁבוּ אִישׁ תַּחַת גִּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֲנָתוֹ וְאִין מַחְרִיד..."
מיכה ד, פסוקים א-ד

מגן חסון מיכה – לאילו מהגיאורים החסון אג/ה שאכא? אמה שאכא מדינת ישכאל?

ההסטוריה עשקה את עם ישראל מהרבה דברים:

לא ירשנו ארץ גדולה ורחבה, לא היינו עם רב-מספר, לא ניתנה לנו עוצמה מדינית...

אולם דבר אחד העניקה לנו ההסטוריה מראשית היותנו - כוח מוסרי גדול שאולי אין דוגמתו בתולדות עמים אחרים.

"ואהבת לרעך כמוך".

בשלוש מילים אלו נתגבשה התורה האנושית הנצחית של היהדות...

...לא לקפח, לא לגזול, לא לעשוק, לא לפגוע-

התורה היהודית לא הסתפקה באלה.

לא די בהימנעות מפגיעה בזכויות הזולת.

יחסי אדם צריכים להיות בנויים על שותפות גורל,

על עזרה הדדית...על אהבת הבריות...

"ואהבת לרעך כמוך"...

רק בצו זה יימצא המפתח לחוקי ישראל ומשפטיה.

דוד בן גוריון, מתוך "חזון ודרך", הוצאת מפלגת פועלי ארץ ישראל תשי"א-1951, עמ' 31

חשיבותה של מדינת ישראל איננה בקיומה של הבטחה עתיקה, ואף לא בראשיתה של תקופת ביטחון חומרי שהיא עשויה לציין [...] אלא בהזדמנות הניתנת סוף סוף למימוש תורתה החברתית של היהדות. העם היהודי השתוקק לארצו ולמדינתו לא על שום העצמאות חסרת התוכן שציפתה לו בהן, אלא על שום יצירת חייו שיכול היה להתחיל בה סוף סוף.

עמנואל לוינס, חירות קשה, 2007, עמ' 293-294.

וְגַר זָאב עִם כְּבֶשׂ
וְנִמְר עִם גְּדִי יִרְבֹּץ
וְעִגֹל וְכַפִּיר וּמְרִיא יִחַדּוּ
וְנִעַר קָטָן נִהַג בָּם.

הָאִישׁ תַּחַת תְּאֲנָתוֹ טִלְפֹן לְאִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ:
"הַלִּילָה הֵם בְּהַחֲלֵט עֲלוּלִים לְבוֹא.
שָׂרְיָן אֶת הָעֵלִים, סָגַר הַיֵּטֵב אֶת הָאֵילָן,
קָרָא לַמֵּתִים הַבֵּיתָה, וְהָיָה מוֹכֵן".

הַכָּבֵשׁ הַלָּבָן אָמַר לְזָאֵב:
"בְּנֵי אָדָם פּוֹעִים וְלִבִּי כּוֹאֵב:
הֵם יִגְיעוּ שָׁם לִיְדֵי קְרִבּוֹת פִּידוֹן.
בַּפְּגִישָׁה הַבָּאָה בִּינֵינוּ, הָעֵנֶן יִדוֹן".
כָּל הַגּוֹיִים (הַמְאָחֲדִים) יִנְהָרוּ לִירוּשָׁלַיִם
לְרֵאוֹת אִם יֵצֵא תוֹרָה, וּבִינְתָיִם.

הָיֹוֹת וְעֶכְשָׁיו אָבִיב
יִלְקָטוּ פְּרָחִים מִסָּבִיב.

וְכַתְּתוּ חֶרֶב לְמִזְמָרָה וּמִזְמָרָה לְחֶרֶב
וְחוֹזֵר חֲלִילָה וְשׁוֹב בְּלִי הָרֶף.

אוּלֵי מִפְתּוֹתַיִם וְהַשְּׁחָזוֹת הַרְבֵּה,
בְּרָזַל הָרִיב בְּעוֹלָם יִכְלָה.

מתוך: כי מציון תצא האהבה

מילים ולחן: יונתן רזאל

כי מציון תצא האהבה
יפה, זכורה, נעימה
כמו שחיכינו לה אלפיים שנה
בארץ רחוקה

כי מציון תצא ההבנה
שלמה, זכורה, נעימה
כמו ששמענו אותה בפעם הראשונה
בארץ רחוקה

מספרת על השקט, על האדם
לוקחת אל כל המקומות הטובים שבעולם
לוקחת אותי, אותך, ובכלל
[...]

חפשו את הציטוטים מדברי הנביאים השירים של אחימי,
נוטבאית וכאל. איך רעיונות מדגיש כל אחד מהכותרים?

אם

יעקב רוטבליט

עד מתי תאכל החרב
אלוהי המלחמות
עד מתי נשגה בחלומות
בוא נהיה וניתן להיות
בוא נחיה וניתן לחיות

אם

אם רק תביני
אם רק תאמיני
זה לא בשמיים
הושיטי ידיים
אם...

אברהם היה אבינו
לא היית בן יחיד
זה קורה במשפחה תמיד
מי שפעם לחם יעיד
מלחמה אין בה שום עתיד

אז יגור זאב עם כבש
ונמר עם גדי ירבץ
ועבדאללה אז ישב עם כ"ץ
זה אפשר עם קצת מאמץ
אף אחד לא יחטוף שבץ

אם

אם רק תבינו
אם רק תאמינו
זה לא בשמיים
הושיטו ידיים

